

Regeringskansliet
Utrikesdepartementet
103 33 Stockholm**Yttrande över delbetänkandet Sanktionsväxling – effektivare sanktioner på exportkontrollområdet (SOU 2014:83) och betänkandet Skärpt exportkontroll av krigsmateriel (SOU 2015:72)**

(UD2015/1023/NIS)

Riksdagens ombudsmän (JO) har beretts tillfälle att lämna synpunkter på delbetänkandet Sanktionsväxling (SOU 2014:83) – effektivare sanktioner på exportkontrollområdet och betänkandet Skärpt exportkontroll av krigsmateriel (SOU 2015:72).

Utifrån de hänsyn som JO har att beakta avstår jag från att yttra mig över förslagen om exportkontroll i slutbetänkandet. Med anledning av de förslag som lämnats om sanktioner vill jag anföra följande.

Jag har i sak ingen erinran mot att ändringar görs i krigsmateriellagen och PDA-lagen som innebär att vissa straffrättsliga påföljder ersätts av administrativa sanktioner, t.ex. sanktionsavgifter. Som kommittén lyfter fram i betänkandet är en återhållsam användning av straffrättsliga sanktioner i allmänhet eftersträvansvärd. En anledning till en avkriminalisering kan vara att det finns alternativa metoder som är tillräckligt effektiva för att komma till rätta med ett oönskat beteende (jfr med vad som anförs i delbetänkandet, s. 97 ff). De förslag som lämnas i delbetänkandet behöver emellertid ytterligare genomarbetningar då det finns brister och oklarheter i flera avseenden i de förslag som lämnas. Jag ska ge några exempel.

En brist är att det inte av den föreslagna författningstexten framgår vem de nya sanktionerna kan rikta sig mot (se t.ex. 8 kap. 6 § i slutbetänkandets förslag till lag om kontroll av krigsmateriel och av tekniskt bistånd). Det förs inte något uttryckligt resonemang kring denna fråga i delbetänkandets allmänna motivering och den berörs inte heller i författningsskomentaren.

Förhållandet mellan den föreslagna sanktionsavgiften och de andra administrativa sanktionerna, liksom deras inbördes rangordning, är vidare svårtillgänglig i den föreslagna lagtexten (jfr med vad som anförs på s. 123 i delbetänkandet, där det bl.a. sägs att en varning ska anses mindre ingripande än ett åtgärdsföreläggande, vilket dock inte framgår av lagtexten). Det finns enligt min mening också skäl att

utveckla och förtydliga det som anförs i betänkandet om strikt ansvar och presumtionsregler (se s. 144 och s. 150 i delbetänkandet).

Ett annat exempel på oklarheter är det uttalande som görs i betänkandet om att domstolen vid ett överklagande av en sanktionsavgift bör inhibera verkställighetsförfarandet tills den rättsliga prövningen avslutats (se s. 153 i delbetänkandet). Uttalandet motsvaras emellertid inte av någon bestämmelse i den föreslagna lagtexten.

Det kan alltså överlag ifrågasättas om de föreslagna reglerna är tillräckligt genomarbetade och om de tillgodoser kraven på överskådlighet och förutsebarhet. Jag noterar att författningskommentaren, som hade kunnat klargöra vissa av otydligheterna, i princip endast återger det som redan framgår av lagtexten.

Sammanfattningsvis tycks det i och för sig finnas goda skäl för en s.k. sanktionsväxling, men det krävs ytterligare överväganden och genomarbetning innan förslagen kan leda till lagstiftning.

Cecilia Renfors

Karolina E Hermansson